

ทุกท่วงท่า...สง่างาม

คุณยาย คือ ผู้สูงอายุที่ดูแข็งแรงและขยับเขยื้อนแข็งแรงที่สุดเท่าที่ข้าพเจ้าเคยเห็นมา แม้ท่านจะมีวัยย่างเข้า ๘๓ ปีแล้ว แต่ท่านยังดูแข็งแรง สดใส กระฉับกระเฉง เดินตัวตรง คล่องแคล่ว ก้าวเท้ายาวและเร็ว การวางเท้าลงพื้นของท่านดูนุ่มนวลเหมือนติดสปริงไว้ ทุกย่างก้าวของท่านเต็มไปด้วยความมีสติ และมั่นคง บางครั้งข้าพเจ้าซึ่งตอนนั้นอายุ ๒๐ กว่า ๆ ต้องเร่งฝีเท้าอย่างเต็มที่เพื่อเดินตามคุณยายวัย ๘๐ กว่าให้ทัน จนอดไม่ได้ที่จะต้องเรียนคุณยายด้วยความชื่นชมในความว่องไวของท่านว่า “คุณยายอายุ ๘๐ กว่าแล้ว ยังเดินคล่องแคล่วว่องไว สาว ๆ (อย่างหนู) เดินตามแทบไม่ทัน” คุณยายท่านก็ตอบว่า “ยายเคยเป็นชาวนาเดินเก่ง”

ครั้นเวลานั้น แม้แก้อ้อจะมีพนักพิง ท่านก็จะไม่เอนหลัง

ไปฟังอย่างง่าย ๆ ท่านจะนั่งตัวตั้งตรง ไหล่ผึ่งผายอยู่ตลอดเวลา
ดูเข้มแข็ง สง่างาม

แม้ว่าท่านจะรูปร่างเล็กผอมบาง มีน้ำหนักเพียง ๔๑ กิโลกรัม
แต่เรียวแรงและพลังของท่านมากมายมหาศาล

ครั้งแรกที่ข้าพเจ้าได้สัมผัสด้วยตัวเอง คือในขณะที่ท่าน
กำลังเดินตรวจครวั ข้าพเจ้าเรียนท่านว่า “คุณยายเดินไปทางนี้
กันไหมคะ” พร้อมกับใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ ที่จะชี้ชวนให้
ท่านเดินไปอีกทางหนึ่ง ด้วยไม่อยากให้ท่านเดินไปพบเห็นอะไร
ที่ยังไม่ได้เก็บให้เรียบร้อย กลัวว่าท่านจะเหนื่อยที่จะต้องไปจัดแจง
ดูแลอีก แต่คงไม่มีอะไรปิดบังท่านได้ ท่านบอกว่า “ไปทางนี้
แหละ” พร้อมทั้งจุดดิ่งมือข้าพเจ้าซึ่งยืนผืนตัวอยู่เล็กน้อย เนื่อง
จากว่าไม่ค่อยอยากให้ท่านเดินไปทางนั้นนัก ในที่สุดข้าพเจ้าก็ต้อง
ติดมือตามคุณยายไปทุกหนทุกแห่ง ข้าพเจ้าอดที่จะทึ่งและ
อัศจรรย์ใจในความมีเรียวแรงของท่านไม่ได้ว่า เหตุใดหนอคุณ
ยายในวัย ๘๐ กว่าปี จึงมีแรงเยอะขนาดนี้

ทุกครั้งที่ท่านจับมือข้าพเจ้า จะสัมผัสได้ถึงควมมีพลังใน
ตัวท่าน นิ้วมือของท่านดูอัมสมบูรณ์ มีเลือดฝาดแดงเรื่อ นิ้วเต็ม
และเต่งทุกนิ้ว คุณยายมักจะแบมือให้ดูแล้วบอกว่า มือยายใหญ่
เหมือนใบพาย ทำงานมาตลอด ไม่ได้เลิกสวยเหมือนมือคนอื่น

เขาหรรษา หลวงพ่ออิทธิจินต์โกมมักจะบอกคุณยายว่า “มือคุณยายสวย นิ้วคุณยายสวย เหมือนนิ้วของพระพุทธรูปที่เข่าขึ้นกันเลย คุณยายเคยเห็นพระพุทธรูปโบราณหรือเปล่า ส่วนใหญ่เขาจะปั้นให้นิ้วยาวเท่ากัน แต่นิ้วจะเต็มและเต่ง มีกลิ่นหอมทั้ง ๑๐ นิ้ว เหมือนมือคุณยายเลย”

แม้คุณยายจะมีพื้นเพเป็นลูกสาวชาวนา แต่ผิวพรรณท่านละเอียด เนียนใส ข้าพเจ้าชอบแอบมองที่ใบหน้าของท่าน ด้วยวัย ๘๐ กว่า ใบหน้าท่านยังดูเต่งตึง ผิวพรรณละเอียดอ่อนและเนียนใส ทำให้อดนึกสงสัยในใจไม่ได้ว่า รอยตีนกาหรือรอยเหี่ยวย่นของท่านหายไปไหนหมด มีเพียงเล็กน้อยตรงหางตาและที่ตรงมุมปากทั้งสองเท่านั้น “ผู้ที่มีใจอึดหมั่นอยู่ในศูนย์กลางกายเป็นนิจ จะมีผิวพรรณอันละเอียดนวลผ่องใสและดูอ่อนวัยเช่นนี้นี่เอง” นอกจากผิวพรรณแล้ว ข้าพเจ้ายังชอบมองที่หน้าผากอันโหนกนูนสวยของท่านและที่ดวงตา

ดวงตาของท่าน เป็นดวงตาที่สามารถสะกดทุกคนที่มาพบเห็น เพราะเป็นดวงตาที่แจ่มใสมีแววเป็นประกาย ดูใสบริสุทธิ์ มีเมตตาและจริงใจ แม้แต่ในรูปภาพ ความแจ่มใสเป็นประกายยังฉายแววส่องออกมา และดวงตานี้เช่นกัน เมื่อถึงเวลาต้องเอาจริงเอาจัง ต้องรักษากฎระเบียบวินัย ดวงตานี้จะมีประกายของ

ความเข้มแข็ง เด็ดขาด มีอำนาจและทรงพลังยิ่งนัก ถ้าดวงตานี้
จ้องมองไปที่ผู้ใด ผู้นั้นก็จะหนาว ๆ ร้อน ๆ ไปตาม ๆ กัน

การใช้ชีวิตในแต่ละวันของท่าน ดำเนินไปด้วยความเรียบ
ง่าย แต่ทว่าทุกท่วงท่าจังหวะในการดำเนินชีวิต เต็มไปด้วยความ
สง่างาม พอเหมาะพอดี เต็มไปด้วยความมีสติและการรู้จักคิด
พิจารณา การปฏิบัติธรรมของท่านเป็นไปกับการดำเนินชีวิต เป็น
ไปกับทุกลมหายใจเข้าออก ดังนั้น การกระทำของท่านจึงเป็น
คำสอนได้หมดทุกอย่าง ตั้งแต่ตื่นนอนตอนเช้า... จนกระทั่งถึง
เข้านอน

ตอนเช้าคุณยายเข้าห้องน้ำ ก็จะตักน้ำราดโถส้วมด้วย
ความพอเหมาะพอดี ไม่น้ำกระเซ็นออกมาเปียกแฉะเลย พื้น
ห้องน้ำของท่านจึงสะอาดและแห้งอยู่ตลอดเวลา

เวลาบ้วนปาก ท่านก็อมน้ำแต่พอเหมาะพอดี น้ำที่บ้วน
ออกมาจากปากก็จะมีจังหวะและความแรงที่พอเหมาะพอดี น้ำ
จึงรวมเป็นสายไหลลงอ่าง โดยไม่กระเด็นหกเลอะเทอะไปไหน

ครั้นล้างหน้าแล้วจะเช็ดหน้า คุณยายก็เช็ดอย่างสะอาด
ผ้าเช็ดหน้าที่ชุบน้ำบิดให้หมาด ถูกคลี่ออก ค่อย ๆ เช็ดและพลิก
กลับไปมา ส่วนนี้เช็ดหน้า ส่วนนี้เช็ดใบหู

ก่อนจะนั่ง ท่านก็จะยืนและวางก้นลงตำแหน่งตรงกลาง
เก้าอี้พอดี

เวลาทานข้าว ข้าวของท่านจะดูพูนซ้อนพอดี ในซ้อนจะมีข้าวและกับข้าวในปริมาณที่พอดีกันไม่มากไม่น้อย จานข้าวของท่านมองดูตอนไหนก็ดูสวยงาม เนื่องด้วยเม็ดข้าวไม่เคยแตกกระจุยกระจายออกมาจากกลุ่ม และท่านจะทานข้าวจนเกลี้ยงจานหมดทุกเม็ด

ข้าวของเครื่องใช้ที่ท่านวางไว้ จะวางอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย ด้วยความเที่ยงตรง ได้ฉาก ไม่มีเอียงเฉ ม้มมีสิ่งใดที่วางไว้อยู่ก่อนแล้ว หากวางไว้ไม่เข้าที่เข้าทาง ท่านก็จะเอามือของท่านเอื้อมไปหยิบ หรือจัดวางให้เป็นระเบียบเรียบร้อย และแม้กระทั่งเวลาเดินผ่านราวตากผ้าซีรื้อ คุณยายท่านก็ยังเดินเข้าไปจัดไปตั้งให้ชายผ้าเสมอกัน ดูสวยงาม สบายตา

ไม่ว่าท่านจะหยิบจะจับจะวางอะไร ท่านก็ทำด้วยความละเอียด ประณีต งดงามเสมอกันหมด ไม่ว่าของชิ้นนั้นจะเป็นผ้าซีรื้อหรือผ้าเช็ดหน้า ท่านก็จะให้ความสำคัญและการดูแลรักษาด้วยความละเอียด ประณีต งดงาม เสมอกัน

ข้าพเจ้ายังพอเข้ามาทันเห็นความแคล่วคล่องว่องไว กระฉับกระเฉงของท่านในช่วงท้ายชีวิต แม้ท่านจะทำอะไรอย่าง

รวดเร็ว แต่ในความรวดเร็วของท่าน ไม่มีความเร่งรีบ ร้อนรน
โครมคราม หากเป็นความคล่องแคล่วรวดเร็วที่ดูนุ่มนวลและสงบ
นิ่ง งามตาเย็นใจ

ข้าพเจ้าเป็นคนที่ทำงานช้า เคยกราบเรียนถามคุณยายว่า
ทำอะไรจึงจะทำงานได้เร็ว ๆ ท่านเมตตาตอบว่า “เราทำช้า
ก็ค่อย ๆ ตั้งใจทำไป ทำไปทำมาเดี๋ยวมันก็เก่ง เดี่ยวมันก็เร็วเอง”

คำว่า “ตั้งใจ” เป็นสิ่งที่สำคัญนักในการทำงานทุก ๆ อย่าง
ตั้งใจ...ไว้ที่ศูนย์กลางกายแหล่งแห่งความบริสุทธิ์และงดงาม ทุก
ท่วงท่าในการดำเนินชีวิตของคุณยาย จึงเต็มไปด้วยความงดงาม
และพอเหมาะพอดี

แม้ว่าภาพคุณยายในอิริยาบถต่าง ๆ จะเป็นสิ่งที่ข้าพเจ้า
เห็นจนคุ้นตาและเคยชิน แต่เป็นความเคยชินที่มองเมื่อไรก็งดงาม
เมื่อนั้น มองเมื่อไรการกระทำของท่านก็เป็นคำสอนได้เมื่อนั้น
และเมื่อได้นำมาฝึกฝนปฏิบัติเอง จึงได้ทราบว่าคุณคือผู้ที่ประพฤติ
ปฏิบัติได้เช่นคุณยาย คือสัจยอदของคน เพราะผู้ที่จะทำได้เช่นนี้
ต้องเป็นผู้ที่มีสติ และมีใจอยู่ที่ศูนย์กลางกายตลอดเวลา

คุณยายท่านเป็นบุคคลที่ขยันมาก แม้จะมีอายุ ๘๐ กว่าปี
แล้ว แต่ท่านไม่ยอมปล่อยเวลาให้ผ่านไปโดยเปล่าประโยชน์ ถ้า
ไม่เหนื่อยหรือเมื่อยจริง ๆ ท่านจะไม่ยอมเอนหลังพัก แม้เอนหลัง

พัก ท่านยังบอกว่า “ยายนอนพัก ดั่งธรรมะไป ยายไม่ชอบนอนกลางวัน”

ช่วงนั้นตอนกลางคืน ท่านจะนอนพักที่บนกุฏิ ตอนกลางวันท่านจะลงมาพักอยู่ที่ห้องเลขาฯ

ตอนเช้ารับประทานข้าวเช้าเสร็จ คุณยายก็จะนั่งรถสามล้อไปตรวจวัด ประมาณ ๙ โมงจึงจะกลับมา ถ้าท่านไม่เหนื่อยมาก ท่านก็จะมานั่งพักที่ห้องเลขาฯ จะมีเก้าอี้ที่ท่านนั่งประจำ ๑ ตัว คือเก้าอี้ที่ทำมาจากไม้พุง มีที่วางเท้า วางแขน โยกไปมาได้ จะมีอาสนะปูรองไว้ เพื่อเวลาคุณยายนั่งจะได้ไม่แข็งจนเกินไป และอีกตัวหนึ่งเป็นเก้าอี้ที่ท่านนั่งเวลาทานข้าว ห้องเลขาฯ จะล้อมรอบไปด้วยหน้าต่างที่เป็นกระจก ซึ่งเมื่อมองออกไปจะเห็นคนข้างนอกได้อย่างชัดเจน เก้าอี้โยกของคุณยายจะอยู่ในตำแหน่งที่มูมมองกว้างมองเห็นกุฏิ มองเห็นน้ำและมองเห็นคนเดินผ่านไปมาอย่างชัดเจน

การนั่งพักของท่าน ไม่ใช่การนั่งพักเฉย ๆ สายตาของท่านจะกวาดมองดูสิ่งต่าง ๆ มองดูต้นไม้บ้าง มองดูกระรอกซึ่งวิ่งซุกซนไปมาบนต้นไม้บ้าง ดูไก่ที่มาคุ้ยเขี่ยหาอาหารรอบ ๆ บริเวณนี้ บางทีเห็นแม่ไก่พาลูกไก่มาคุ้ยเขี่ยอาหาร แม้คุณยายไม่รู้หนังสือ แต่ท่านนับตัวเลขได้เร็วและความจำดีมาก คุณยาย

ท่านจะคอยนับว่าแม่ไก่ตัวนี้มีลูกกี่ตัว ๔, ๕, ๖, ๗ วันต่อมาเมื่อแม่ไก่พาลูกมา คุณยายก็นับอีก ๓, ๔, ๕ หายไปไหน ๒ ตัว กว่าแม่ไก่จะเลี้ยงลูกไ้ได้โตพอที่จะช่วยเหลือตัวเองได้ ก็เหลือลูกไก่เพียงตัวหรือสองตัว นี่คงเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทางวัดไม่อนุญาตให้อาหามา แมว มาปล่อยไว้ที่วัด เพราะสัตว์พวกนี้มักจะแอบมาจับลูกไก่กินเป็นอาหารอยู่เสมอ

นอกจากนี้คุณยายยังทำหน้าที่คอยสอดส่องตรวจตราดูแลความเรียบร้อยต่าง ๆ ภายในวัด ในรัศมีสายตาของคุณยายใครจะเข้าจะออกกฎที่คุณยายก็มองเห็นหมด บางคนเดินผ่านพูดคุยกันเสียงดัง บางคนฝ่าฝืนกฎหรือเพราะไม่รู้กฎ ขับรถยนต์ผ่านเข้ามาในเขตสังฆาวาส ข้าพเจ้าทราบทันทีโดยที่คุณยายไม่ต้องบอกว่า ให้ออกไปตักเตือนอธิบายกฎระเบียบให้ท่านเหล่านั้นเข้าใจ

สายตาคุณยายยังมองไปถึงฟากฝั่งน้ำที่อยู่ระหว่างกุฏิคุณยายกับอาคารดาวดิงส์ บางครั้งเห็นเด็กวิ่งเล่นกันใกล้ริมน้ำ คุณยายก็จะให้ข้าพเจ้าไปบอกพ่อแม่เขาว่า ให้ดูแลลูกดี ๆ อย่าปล่อยไปเล่นริมน้ำ เดี่ยวพลัดตกลงไปจมน้ำ

บางครั้งเห็นหนุ่มสาวมานั่งคุยกันที่ริมน้ำ คุณยายก็จะบอกว่าไปบอกให้เขาไปคุยกันที่อื่น วัดเป็นสถานที่ให้มานั่งสมาธิ

ประพาศติปฏิบัติธรรม ไม่ใช่ที่ให้มานั่งเกี้ยวกัน คุณยายท่านจะเข้มงวดและให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มาก ท่านจะหาวิธีป้องกันอันตราย และความไม่เหมาะสมไม่ควรไว้ทุกวิถีทาง

มีอยู่ครั้งหนึ่งเป็นวันธรรมดาไม่ใช่วันอาทิตย์ ซึ่งจะมีสาธุชนมาวัดจำนวนมาก มีสุภาพสตรีท่านหนึ่งสวยทั้งการแต่งกายและรูปร่างหน้าตา ค่อย ๆ เดินผ่านมาทางประตูรั้วสเตนเลสส์เขตที่อยู่ของพระภิกษุ ที่มีป้ายเขียนติดไว้ว่า “เขตสังฆาวาสต้องการความสงบ ผู้ไม่มีกิจธุระ ไม่สมควรเข้า”

คุณยายมองสุภาพสตรีท่านนั้นซึ่งเดินเข้ามาคนเดียว แล้วถามข้าพเจ้าว่ารู้จักหรือเปล่า ว่าคนนี้ชื่ออะไร แล้วคุณยายก็บอกว่าให้ข้าพเจ้าไปถามเขาชื่อว่า “คุณชื่ออะไรคะ มาหาใครคะ” ท่านชักซ้อมคำพูดให้ข้าพเจ้าเรียบร้อยเสร็จสรรพก่อนที่จะให้ออกไปถาม ข้าพเจ้าอมยิ้มในใบหน้าพร้อมกับนึกในใจว่า คุณยายท่านช่างเป็นคนที่รอบคอบ และมองการณ์ไกลยิ่งนัก จะมีอะไรมาแผ้วพาน ยายขจัดปัดเป่าออกไปหมด

บางครั้งคุณยายได้เมตตาเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ให้ฟัง เรื่องที่ข้าพเจ้ามักได้ฟังบ่อย ๆ คือเรื่องไปช่วยพ่อ เรื่องปิดลูกกระเบิด เรื่องการสร้างวัด เรื่องหลวงพ่อกัณฑ์ ๒ รูป ฯลฯ ดูท่านมีความสุขและไม่เคยเบื่อที่จะเล่าเรื่องเหล่านี้ให้พวกเราฟังเลย เวลาท่าน

เล่าเรื่องไปช่วยพ่อ เรื่องปิดลูกระเบิด ทั้งน้ำเสียง คำพูด และการแสดงความรู้สึกที่ถ่ายทอดออกมา ทำให้ข้าพเจ้านึกมองเห็นภาพ เหมือนได้เข้าไปอยู่ในเหตุการณ์นั้น ๆ กับท่าน

ในการเล่าของคุณยายแต่ละครั้ง คำพูดของท่านทุกคำพูดจะตรงเหมือนเดิมตลอดไม่มีผิดเพี้ยน แม้เวลาจะผ่านไปนานเท่าไรคำพูดนั้นก็ตรงคำเดิมเหมือนอัดเทปเอาไว้ **คำจริงพูดเมื่อไรก็จริงเมื่อนั้น พูดเมื่อไรก็ไม่เปลี่ยนแปลง**

ข้าพเจ้าจึงไม่สงสัยเลยว่า เหตุใดท่านจึงเล่าเรื่องราวทั้งหลายเหล่านี้โดยไม่รู้จักเบื่อที่จะเล่า เล่าครั้งไหนก็มีแต่ความสุขใจ ความเบิกบานใจ ความภาคภูมิใจ เพราะเหตุการณ์เหล่านั้นล้วนเป็นภาพแห่งความประทับใจที่อยู่ในความทรงจำของท่านตลอดเวลา ที่ท่านได้ต่อสู้ พากเพียร ทຸ່มเท ทຸ່มชีวิต ทำอย่างเต็มที่สุดกำลัง เมื่อนึกถึงภาพเหล่านั้นคราใด ก็มีแต่ความภาคภูมิใจ ความสุขและความปิติใจ เพราะคำพูดของท่านเป็นประเภททำอย่างไรก็พูดอย่างนั้น พูดอย่างไรก็ทำอย่างนั้น

ทำให้ข้าพเจ้าได้ย้อนกลับมามองตัวเองว่า

ถ้าเรามีโอกาสได้อยู่จนถึงแก่เฒ่า

เราจะมีเรื่องราวแห่งความดีงามอะไรบ้างหนอ

ที่เราได้ทุ่มเททำอย่างเต็มที่เต็มกำลัง
จนเป็นภาพแห่งความทรงจำที่ไม่รู้ลืม
ที่พอจะเล่าให้คนรุ่นหลัง ๆ ฟังได้
ด้วยความปิติ ภาคภูมิใจ....
ที่จะเล่าก็ครั้ง ๆ ก็ไม่รู้จักเบื่อที่จะได้เล่า

